

Emotions, Thoughts and Views of Nursing Students on Drug Administration Experiences: A Phenomenological Study

Şahizer ERAYDIN^{1,a}, Tuba KARABEY^{1,b}

¹ Fundamental Nursing Department, Department of Nursing Faculty of Health Sciences, Gaziosmanpaşa University, Tokat, TURKEY

ORCID: ^a0000-0002-2948-9677; ^b0000-0002-2334-6560

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the feelings, thoughts and opinions of first year nursing students about their drug administration experiences from a phenomenological point of view. This study, which was carried out in a descriptive qualitative design and planned in the type of phenomenology, with 95 students who took the course for the first time using the purposive sampling method out of 105 students enrolled in the Nursing Fundamentals course in the first year of nursing. The data obtained from the forms were analyzed by using content analysis method and main themes were determined. The data were divided into main themes and sub-themes using the inductive content analysis method. Of the 95 students in the sample group, 86.31% are female and 13.69% are male. In the hospital practice, the students performed a total of 172 oral drugs, 96 intramuscular injections, 12 intradermal injections, 209 subcutaneous injections, and prepared 186 intravenous drugs in different clinics. When the students' feelings, thoughts and opinions about drug applications are examined, there are three themes in total: drug applications, laboratory application and clinical practice, under these themes, professional achievement, drug knowledge, self-efficacy, learning happiness, skill development, confidence, emotions, thought, awareness. 10 sub-themes were determined, including the formation and professionalization. As a result, it was concluded that the skills of the students improved, their confidence increased, they experienced the happiness of learning, their professional awareness was formed and their professional development was supported.

Keywords: Drug administration, Nursing students, Phenomenological study, Student views.

Hemşirelik Öğrencilerinin İlaç Uygulama Deneyimlerine Yönelik Duygu, Düşünce ve Görüşleri: Fenomenolojik Çalışma

ÖZ

Bu çalışmanın amacı hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilaç uygulama deneyimlerine yönelik duygu, düşünce ve görüşlerinin fenomenolojik açıdan incelenmesidir. Tanımlayıcı kalitatif desende gerçekleştirilen ve fenomenoloji türde planlanmış olan bu çalışma; hemşirelik bölümü birinci sınıfta Hemşirelik Esasları dersine kayıtlı olan 105 öğrenciden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak dersi ilk kez alan 95 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, 2017-2018 yılı bahar dönemi hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulama ve ilaç uygulamalarına yönelik yazılı ifadelerine dayanmaktadır. Öğrencilerin ifadelerinden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak ana temalar belirlenmiştir. Veriler tüme varımsal içerik analizi yöntemi kullanılarak ana tema ve alt temalara ayrılmıştır. Öğrencilerin % 86.31'i kadın ve % 13.69'u erkek bireylerden oluşmaktadır. Öğrenciler, hastane uygulamasında farklı kliniklerde toplam 172 oral ilaç uygulaması, 96 intramüsküler enjeksiyon, 12 intradermal enjeksiyon, 209 subkutan enjeksiyon uygulaması yapmış ve 186 intravenöz ilaç hazırlamışlardır. Öğrencilerin ilaç uygulamaları hakkında duygu, düşünce ve görüşleri incelendiğinde; ilaç uygulamaları, laboratuvar uygulaması ve klinik uygulama olmak üzere toplam üç tema ve bu temaların altında mesleki kazanım, ilaç bilgisi, öz yeterlilik, öğrenme mutluluğu, beceri geliştirme, güven, duygular, düşünce, farkındalık oluşumu, profesyonelleşme olmak üzere 10 alt tema belirlenmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin becerilerinin geliştiği, güvenlerinin arttığı, öğrenme mutluluğu yaşadıkları mesleki farkındalıklarının oluştuğu ve mesleki gelişimlerinin desteklendiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Fenomenolojik çalışma, Hemşirelik öğrencileri, İlaç uygulaması, Öğrenci görüşleri.

GİRİŞ

Hemşirelerin temel bilgi, becerilerle donatılarak profesyonel düzeyde bir zemin oluşturulmasında hemşirelik eğitimi büyük önem taşımaktadır (Görgülü 2002; O'Shea 2003). Hemşirelik öğrencilerinin eğitim süreçleri boyunca hemşirelik mesleği ile ilk kez karşılaştıkları ders, Hemşirelik Esasları dersidir. Hemşirelik Esasları dersi, diğer meslek derslerine temel oluşturan, özünde hemşirelik bakımı olan bir derstir (Görgülü 2002). Bu ders kapsamındaki beceri geliştirme sürecinde, dersin teorik sunumundan sonra, demonstrasyon yöntemi ile gösterimi, daha sonra ise laboratuvar uygulama çalışmaları gelmekte ve hastanedeki klinik uygulamalar ile beceriler pekiştirilmektedir (Yoo 2003; Houghton ve ark. 2013). Pratik beceri, teorik ve bilginin yanı sıra eleştirel bir tutum gerektiren karmaşık bir eylemdir. Bu eylemler, hastanın bireyselliğine özgü ve belirli bir bilimsel içeriğe uyarlanmış olmanın yanı sıra, kanıt temelli olmalıdır (Kneebone ve ark. 2005; Robinson ve ark. 2009; Felton ve Royal 2015).

Bunun yanı sıra öğrencilerin kendilerini rahat ve güvende hissettikleri ortamlar, etkili öğrenmenin gerçekleşebilmesi için son derece önemlidir (Morgan 2006; Cowen ve ark. 2016). Klinik ortamda eğitim, hemşirelik eğitiminin temel bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Klinik ortamda gerçekleşen öğrenci eğitimi, öğrenci hemşirelerin profesyonel uygulama yetkinliklerini geliştirmenin yanı sıra, eleştirel düşünme ve karar verme becerilerinin gelişimi için temel oluşturur (Dallke ve ark. 2016). Diğer taraftan hemşirelik eğitiminin vazgeçilmez bir öğesi olan klinik uygulamalarda öğrenciler, hastaya zarar verme, hata yapmaktan korkma gibi faktörler nedeniyle anksiyete yaşamaktadırlar. Yaşanılan bu anksiyete ise öğrencilerin bilgi ve becerilerini klinik ortamda tam olarak ortaya koymalarını engellemektedir (Houghton ve ark. 2013; Felton ve Royal 2015).

Klinik uygulama deneyimi, hemşirelik öğrencileri tarafından tanımlanmış olan hemşirelik programının en kaygı üreten bileşenlerinden biridir (Yoo 2003; Cowen ve ark. 2016). Yapılan araştırmalarda, hemşirelik için stresli olaylar klinik tecrübenin, alışılmamış alanların, zor hastaların, hata yapma korkusunun ve öğretim elemanları tarafından değerlendirilmenin yetersizliği, öğrencilerin başlangıçtaki klinik deneyimlerinde endişe yaratan durumlar olarak ifade edilmiştir. Hemşirelik

öğrencilerinin, klinik uygulama sürecinde yaşadıkları stresin, hemşirelik eğitimcileri tarafından fark edilmesi ve buna cevap verilmesi, öğrenci hemşirelerin stres deneyimini azaltmaya yardımcı olacaktır (Morgan 2016; Lassche ve ark. 2013). Ayrıca öğrencilerin klinik ortamlarda hastaya doğrudan temas etmeleri, hastaların beden bütünlüğünün bozulmasına yönelik bazı uygulamalarda bulunmaları gibi nedenlerden dolayı hemşirelik öğrencilerinin klinik becerilerinin geliştirilmesinde desteklenmeleri gerekmektedir (Shaban ve ark. 2012; Lassche ve ark. 2013; Dallke ve ark. 2016).

İlaçlar, hastalığın tanınması, tedavi edilmesi ve meydana gelmeden önlenmesinde büyük bir öneme sahiptir. Bunun yanı sıra ilaçların hatalı kullanılmaları durumunda, bireyler büyük tehlikelere maruz kalabilmektedirler. İlaç uygulamalarında büyük sorumluluk hemşirelere düşmektedir. Hemşireler ilaç uygulamalarını sekiz doğru ilke doğrultusunda yerine getirirler (Houghton 2013). İlaç yönetimi, bir hemşirenin bilimsel bilgisi, psikomotor becerileri ve iyi gözlemi holistik ve humanistik yaklaşımı ile gerçekleştirilir. Öğrenciler teori ve laboratuvar ortamında edindikleri becerileri, deneyimleri klinik ortamda hastalara uygulayarak gerçek ortamda yaparak ve yaşayarak öğrenmiş olurlar (Houghton 2013; Chan ve ark. 2009).

İlaçların uygulanmalarının dikkat, özen, hassasiyet, önem, hata kabul edilmezlik boyutu, öğrencideki acemilik, stres, kaygı, heyecan ve insana uygulama yapma gibi bileşenlerin hepsi bir arada klinik ilaç yönetiminin öğrencilere öğretimi açısından önem kazanmaktadır. Tüm bu bileşenlerle birlikte öğrencilerin klinik ortamda hasta bakımı ve ilaç uygulamasında yaşadığı duygu ve düşünceleri değerlendirilmelidir.

Hemşirelik öğrencilerinin beceri laboratuvarları ve klinik uygulama süreçlerine ilişkin ilaç uygulama deneyimlerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi ile eğitim ve öğretime ilişkin gerekli düzenlemelerin yapılması ve bu sürece öğrencilerin katılımının sağlanması açısından oldukça önemli olduğu ön görülmektedir. Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin ilaç uygulama deneyimlerine yönelik duygu, düşünce ve görüşlerinin fenomenolojik açıdan incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın deseni

Bu araştırmada kalitatif tanımlayıcı bir yaklaşım kullanılmıştır.

Bu yaklaşımda bir olgu (eylem ya da deneyim) bireylerin bakış açılarından tanımlanır ve bir olayın günlük terimlerle kapsamlı bir özeti sunulur (Sandelowski 2000). Bu çalışmanın yapılandırılması ve raporlanması aşamasında Niteliksel Araştırmayı Raporlamak için Konsolide Kriterler Kılavuzu (COREQ Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research) kullanılmıştır (Tong ve ark., 2007).

Çalışma grubu

Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak araştırmanın çalışma grubu belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme yönteminde araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülen, bilgi sağlama açısından zengin olan olguların örnekleme olarak seçilmesi esasına dayanır. Amaçlı örnekleme yöntemi aynı zamanda nitel araştırmada aktarılabirliğin artırılmasında önemli bir yoldur (Tanrıöğen, 2009; Patton, 2002). Çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Türkiye'nin kuzeyindeki bir ilde Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma, Hemşirelik Bölümü birinci sınıfta Hemşirelik Esasları dersine kayıtlı olan 105 öğrenciden sağlık meslek lisesinden mezun olmayan, dersi ilk kez alan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 95 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Verilerin toplanması

Öğrenciler 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Hemşirelik Esasları dersi kapsamında ilk klinik uygulamalarını yapmışlardır. Öğrenciler üniversite hastanesinin dahili ve cerrahi tüm kliniklerinde 10-14 kişilik gruplar olarak klinik uygulamayı gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerin klinik uygulama defterlerinde ilaç uygulama yöntemleri ve sayılarına ilişkin bilgilerin yer aldığı bir form bulunmaktadır. Öğrenciler klinik uygulama sürecinde gerçekleştirdikleri uygulamaları bu forma kaydetmişlerdir. Klinik uygulamanın son haftasında öğrencilerin klinik uygulama defterleri toplanmıştır. Araştırma verileri, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yoluyla elde edilmiştir. Öncelikle öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmış ve üç soru bulunan araştırma formu öğrencilere klinik uygulamada verilmiştir. Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan bu formun ilk bölümünde öğrencilerin ilaç uygulamalarına yönelik duygu ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir (McKelvey 2018; Von Colln-Appling ve Giuliano,

2017). İkinci bölümünde hastane ve laboratuvar arasındaki farkları yazmaları istenmiştir. Üçüncü bölümde ise tüm klinik uygulamada hangi ilaç uygulamalarını kullandıkları, uygulama yolunu ve sayısını belirtmeleri istenmiştir. Doldurulan formlar öğrencilerden toplanmıştır.

Verilerin çözümlenmesi

Formlardan elde edilen veriler, tümevarımsal içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, verilere dayalı olarak tanımlama, analiz ve temaları sunma aşamalarını içeren bir metottur (Braun ve Clarke, 2006). İlk olarak tüm veriler detaylı olarak incelenerek her bir forma bir anket numarası verilmiştir. Verilen numaranın ilk sırasında yer alan K ve E harfleri öğrencilerin cinsiyetlerini, sayı ise anket numarasını ifade etmektedir. Word belgesine aktarılan ve deşifre edilen tüm veriler araştırmacılar tarafından detaylı olarak okunmuştur. İlk olarak araştırmacılar tarafından verilerin ön kodları ayrı ayrı oluşturulmuştur. Sonrasında, araştırmacılar çıkarmış oldukları kodları birleştirmiş olup açık kodlama yapılmıştır. Toplamda 420 kod belirlenmiştir. Araştırmacılar belirli zaman dilimlerinde oturumlarla bir araya gelerek öncelikle tüm soruları içeren kodlar çıkarmışlardır. İki araştırmacının çıkardığı kodlar karşılaştırılmış olup sonrasında veriler seçici kodlar ile tekrar kodlanmıştır. İkinci kodlamada 152 kod belirlenmiştir. Kelime ve kelime grubu şeklinde oluşturulan kodlar bir alt tema ve temalar altında birleştirilmiştir.

Araştırma etiği

Araştırma için fakülte yönetiminden yazılı izin alınmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmış ve cevapların bilimsel bir araştırmada kullanılacağı belirtilmiş ve isim belirtmemeleri istenmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerin sözlü onamları alınmıştır.

BULGULAR

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin ilaç uygulama deneyimlerine yönelik duygu, düşünce ve görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine ilişkin bulguları incelendiğinde; örnekleme grubunda yer alan 105 öğrencinin % 87.61'i kadın ve % 12.39'u erkek bireylerden oluşmaktadır. Öğrenciler, hastane uygulamasında farklı kliniklerde toplam

172 oral ilaç uygulaması, 96 IM (intramüsküler) enjeksiyon, 12 ID (intradermal) enjeksiyon, 209 SC (subkutan) enjeksiyon uygulaması yapmış ve 186 IV (intravenöz) ilaç hazırlamışlardır (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri

Cinsiyet	n	%	Uygulama sayısı				
			Oral	IM	IV	ID	SC
Kadın	92	87.61	104	85	152	8	189
Erkek	13	12.39	68	11	34	4	20
Toplam	105	100	172	96	186	12	209

n: sayı; %: yüzde

Hemşirelik öğrencilerinin ilaç uygulama, laboratuvar uygulaması ve klinik uygulama deneyimlerine yönelik duygu, düşünce ve görüşleri sonucunda belirlenen tema ve alt temalar incelendiğinde; ilaç uygulamaları, laboratuvar uygulaması ve klinik uygulama olmak üzere toplam üç tema, bu temaların altında "mesleki kazanım, ilaç bilgisi, beceri geliştirme, öğrenme mutluluğu, öz yeterlilik, güven, duygular, düşünce, farkındalık oluşumu, profesyonellik olmak üzere 10 alt tema belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin ilaç uygulama deneyimlerine yönelik duygu, düşünce ve görüşleri sonucunda belirlenen tema ve alt temalar

Tema	Alt tema
1. İlaç Uygulamaları	1. Mesleki Kazanım 2. İlaç Bilgisi
2. Laboratuvar Uygulaması	1. Öz yeterlilik 2. Öğrenme Mutluluğu 3. Beceri Geliştirme
3. Klinik Uygulama	1. Güven 2. Duygular 3. Düşünce 4. Farkındalık oluşumu 5. Profesyonellik

Tema 1. İlaç Uygulamaları

Alt Tema 1. Mesleki kazanım

Öğrencilerin ilaç uygulamalarına ilişkin duygu, düşünce ve görüşleri incelendiğinde öğrenciler ilaç uygulamalarının mesleki bilgi ve becerilerinin arttığını aynı zamanda hemşirelik

mesleğinin kendileri için çok önemli ve değerli olduğunu belirtmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"Hastaya mesleki ve sosyal olarak davranmayı öğrendim." (Vaka 8, Kadın)

"Hemşirelik tam bana göre bir meslek." (Vaka 12, Kadın)

"Mesleğimin ne kadar değerli ve önemli olduğunu anladım." (Vaka 27, Erkek)

Alt Tema 2. İlaç bilgisi

Öğrencilerin büyük çoğunluğu ilaç bilgisine yönelik olarak, ilaçların kullanım amaçlarını ve uygulama yollarını öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"İlaç uygulamayı öğrendim." (Vaka 19, Erkek)

"İlaçların etki, yan etkilerini ve tedavi hazırlamayı öğrendim." (Vaka 11, Kadın)

"İlaçların uygulama yollarını öğrenmek beni mutlu etti." (Vaka 5, Kadın)

Tema 2. Laboratuvar Uygulaması

Alt Tema 1. Öz yeterlilik

Öğrenciler, laboratuvar uygulamasına ilişkin olarak kendilerini yaptıkları uygulamalarla daha yeterli hissettiklerini, bu yeterlilik hissi sonucunda da haz duyduklarını belirtmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"Kendimi becerikli bir hemşire gibi hissediyorum." (Vaka 13, Kadın)

"El becerim gelişti, kendimi çok yeterli hissediyorum." (Vaka 21, Kadın)

"Deneyim kazandıkça kendimi daha yeterli hissediyorum." (Vaka 28, Erkek)

Alt Tema 2. Öğrenme mutluluğu

Öğrenciler, laboratuvar uygulamasına ilişkin olarak deneyim kazanmaları, yeni bilgi ve beceriler öğrenmeleri, bireylerle iletişim ve etkileşim içerisinde bulunmaları nedeniyle mutluluk duygusu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"Yeni şeyler öğrenmek beni çok mutlu etti." (Vaka 7, Kadın)

"Doğru uygulama yaptıkça mutlu oldum." (Vaka 1, Kadın)

"Başarmanın mutluluğu paha biçilemez." (Vaka 42, Erkek)

Alt Tema 3. Beceri geliştirme

Öğrenciler, çoğunluğu laboratuvar uygulaması ile beraber el becerilerinin arttığını ve yeteneklerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"El becerim arttı." (Vaka 33, Erkek)

"Başlangıçtaki durumuma göre el becerim çok gelişti." (Vaka 38, Kadın)

"Yeteneklerimin geliştiğini düşünüyorum." (Vaka 3, Erkek)

Tema 3. Klinik Uygulama

Alt Tema 1. Güven

Öğrencilerin büyük çoğunluğu klinik uygulamaya ilişkin olarak deneyimleri sonucunda yaptıkları uygulamalarla beraber kendilerine olan güven duygularının arttığını ifade etmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"Başarılı uygulamalarla kendime güvenim arttı." (Vaka 24, Kadın)

"Hastadan olumlu dönüt alınca kendime güvenim arttı." (Vaka 9, Kadın)

"Deneyim kazandıkça kendime daha çok güveniyorum." (Vaka 16, Erkek)

Alt Tema 2. Duygular

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, klinik uygulamaya ilişkin olarak olumlu duygular yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler yapabildikçe, deneyimledikçe ve başardıkça klinik uygulamaya ilişkin olarak yoğun duygular yaşamışlardır. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"Uygulama yapmak beni çok mutlu etti." (Vaka 51, Kadın)

"Hastaya dokunduğumda çok heyecanlandım." (Vaka 43, Kadın)

"Bir şeyleri başarmak beni çok sevindiriyor." (Vaka 10, Kadın)

Alt Tema 3. Düşünce

Klinik uygulamaya yönelik olarak öğrenciler, geribildirimlerde bulunmuş olumlu ve olumsuz düşüncelerini ifade etmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"Uygulama sürelerinin uzatılması gerektiğini düşünüyorum." (Vaka 60, Erkek)

"Daha çok klinik görmenin gerekli olduğunu düşünüyorum." (Vaka 38, Kadın)

"Klinik uygulamada dersin hocası ile daha çok vakit geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum." (Vaka 49, Erkek)

Alt Tema 4. Farkındalık oluşumu

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, klinik uygulama sürecinde farkındalıklarının arttığına yönelik ifadelerde bulunmuşlardır. Buna yönelik olarak klinik uygulama ile birlikte insan yaşamına dokunmanın, bakım süreçlerinde yer almanın önemini fark etmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"İnsan hayatının önemini fark ettim." (Vaka 70, Kadın)

"Eksik ve geliştirmem gereken yönlerimi fark ettim." (Vaka 56, Erkek)

"Yaptığım işin değerini fark ettim." (Vaka 81, Kadın)

Alt Tema 5. Profesyonellik

Öğrencilerin büyük bir kısmı, klinik uygulamanın kendilerini profesyonelleşme açısından geliştirdiği düşüncesini ifade etmişlerdir. Bu alt tema ile ilgili üç öğrencinin ifadesi aşağıda verilmiştir:

"Uygulamalarımı profesyonel şekilde yapabiliyorum." (Vaka 74, Kadın)

"Tıpkı profesyonel bir hemşire gibiyim." (Vaka 86, Kadın)

"Klinik uygulama ile profesyonelleştiğimi düşünüyorum." (Vaka 93, Erkek)

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin ilaç uygulama deneyimlerine yönelik duygu, düşünce ve görüşlerinin fenomenolojik açıdan incelenmesi amaçlanan bu çalışmada: Temalar ve kodlar incelendiğinde, öğrenciler ilaç uygulamalarının mesleki bilgi ve becerilerinin arttığını ve kendilerini mesleki anlamda yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler deneyim kazandıkça kendilerine olan güvenleri artmakta ve kendilerini yeterli hissetmektedirler (Tower ve ark., 2015; Omura ve ark., 2017). Öğrencilerin ilaç uygulamalarına ilişkin olarak kendilerini mesleki anlamda yeterli hissetmeleri, hemşirelik mesleğinin gelişimi açısından sevindiricidir.

Öğrenciler, ilaç bilgisine yönelik olarak ilaçların kullanım amaçlarını ve uygulama yollarını öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler deneyim kazandıkça ilaç uygulamalarına yönelik bilgi düzeyleri de artmaktadır (Bazrafkan ve Najafi Kalyani 2018). Bu durum verilen eğitimin etkinliğini ortaya koymaktadır.

Öğrenciler yaptıkları uygulamalarla beraber kendilerini daha yeterli hissettiklerini, bu yeterlilik hissi sonucunda haz duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin uygulama alanlarında kazanmış oldukları deneyimlerle beraber başarmanın da getirmiş olduğu hazla birlikte öz yeterlilik düzeyleri artmaktadır (Moon ve Hyun, 2019). Öğrencilerin öz yeterlilik düzeylerine ilişkin olarak olumlu ifadelerde bulunmaları, kendi gelişimleri ve hemşirelik mesleği açısından önemlidir.

Öğrenciler, yeni bilgi ve beceriler öğrenmeleri ve bireyler ile iletişim ve etkileşim içerisinde bulunmaları nedeniyle öğrenmenin kendileri için mutluluk kaynağı olduğunu belirtmişlerdir. Kazanılan deneyimler, bireylerin mutluluğu elde edip sürdürmeleri için birer fırsattır (Obhi ve ark. 2021). Bu bağlamda öğrencilerin ilaç bilgilerinin artmasıyla beraber yaşamış oldukları mutluluk öğrenme çıktıları açısından oldukça önemlidir.

Öğrenciler çoğunluğu laboratuvar uygulaması ile beraber el becerilerinin arttığını ve yeteneklerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Edinilen deneyim ve yapılan uygulamanın sıklığı ile birlikte öğrencilerin beceri gelişim düzeyleri artmaktadır (Van der Heever ve Donough, 2018). Bu durum, öğrencilerin beceri gelişim süreci açısından mutluluk vericidir.

Öğrenciler, yaptıkları uygulamalarla beraber kendilerine olan güven duygularının arttığını ifade etmişlerdir. Klinik uygulama ile birlikte deneyim kazanan öğrencilerin kendilerine olan güvenleri artmaktadır (Bäck ve Karlström, 2020). Öğrencilerin yaparak, yaşayarak ve öğrenerek kendilerine olan güvenlerinin artması, hemşirelik eğitimi süreci açısından oldukça önemlidir.

Öğrenciler, kazandıkları deneyimler doğrultusunda klinik uygulamaya ilişkin olarak olumlu duygular yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler yapabildikçe, deneyimledikçe ve başardıkça klinik uygulamaya ilişkin olarak yoğun duygular yaşamışlardır. Festa ve ark. (2000), yapmış oldukları çalışmalarda, standart hasta yönteminin hemşirelik öğrencilerinin memnuniyet düzeylerini, öğrenmeye ilişkin motivasyonlarını arttırdığı saptanmıştır.

Klinik uygulamaya yönelik olarak öğrenciler, olumlu ve olumsuz düşüncelerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler, öğretim elemanıya birebir uygulama şeklinde yaptıkları çalışmaları olumlu olarak nitelendirmişlerdir (Reid- Seari ve ark, 2013). Sağlık eğitimi

alan öğrenciler ve sağlık çalışanlarının çok büyük bir bölümü, klinik uygulamada hasta ile gerçekleştirdikleri öğrenme deneyimlerini ilginç aynı zamanda faydalı bulmaktadırlar (Gibbons ve ark. 2002; Nestel ve ark. 2003; Dearmon ve ark. 2013). Klinik uygulamaya yönelik olarak öğrencilerin düşüncelerinin tespit edilmesi, eğitim öğretim sürecinin kalitesinin artması açısından önemlidir.

Öğrenciler, klinik uygulama sürecinde farkındalıklarının arttığına yönelik ifadelerde bulunmuşlardır. Buna yönelik olarak klinik uygulama ile birlikte insan yaşamına dokunmanın, bakım süreçlerinde yer almanın önemini fark etmişlerdir. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamayla beraber kendilerine olan güven duygularının arttığı, öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkilediği ve aynı zamanda öğrencilerin farkındalık düzeylerinin arttığı saptanmıştır (Luctkar-Flude ve ark. 2012; Cho 2012; Öztürk ve Dinç 2014).

Öğrenciler, klinik uygulamanın profesyonelleşme sürecine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Hemşirelik öğrencileri, temel değerlerinden, rol modellerinden ve geçmiş deneyimlerinden profesyonel bir kimlik oluşturur ve bu faktörler, mesleki kimliklerinin gelişimine katkıda bulunur (Kelly, 2020). Öğrencilerin profesyonelleşmeye yönelik ifadeleri, hemşirelik mesleğinin değeri açısından oldukça önemlidir.

SONUÇ

Öğrencilerin ilk klinik uygulama ve ilaç uygulamalarına yönelik duygu düşünce ve görüşleri, üç tema altında, 10 alt temada/ başlıkta incelenmiştir. Öğrencilerin becerilerinin geliştiği, kendilerine olan güvenlerinin arttığı, öğrenme mutluluğu yaşadıkları, mesleki farkındalıklarının oluştuğu ve mesleki gelişimlerinin desteklendiği sonucuna varılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitim sürecinde, arzu edilen ve istenmeyen deneyimlerinin tespiti ile öğrencilerin sorunlarının azaltılması ve uygun planlamaların yapılması noktasında oldukça önemlidir. Yine hemşirelik öğrencilerinin, klinik uygulama sürecindeki deneyimlerinin fark edilmesi ve buna cevap verilmesi, öğrenci hemşireler için olumlu öğrenme ortamlarının sağlanması ve hemşirelik mesleğinin gelişimi için önemlidir.

YAZARLIK KATKISI

Fikir/kavram: ŞE, TK; Tasarım: ŞK, TK; Danışmanlık: ŞE ; Veri toplama: ŞE, TK; Analiz ve/veya yorum: ŞE, TK; Kaynak tarama: ŞE, TK; Makalenin yazımı: ŞE, TK; Eleştirel inceleme: ŞE, TK

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Makalede isimleri listelenen yazarların, makalede sunulan veriler veya makalenin konusu ile ilgili olarak herhangi bir kişi ya da kuruluş ile çıkar ilişkisi yoktur.

FİNANSAL DESTEK

Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Akbulut G, Yalinca R, Ersoy G. (2011). The application Bäck Bäck L, Karlström A. (2020). Developing confidence during midwifery training: The experience of Swedish final year students. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 25: 100535.
- Bazrafkan L, Najafi Kalyani M. (2018). Nursing Students' Experiences of Clinical Education: A Qualitative Study. *Investigacion y educacion en enfermeria*, 36: (3).
- Braun V, Clarke V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2): 77-101.
- Chan KLC, Winnie KW, Daniel YT. (2009). Hong Kong baccalaureate nursing students' stress and their coping strategies in clinical practice. *Journal of Professional Nursing*, 25.
- Choi Y. (2012). Exploring Experiences of Psychiatric Nursing Simulations Using Standardized Patients for Undergraduate Students. *Asian Nurs Res Sept*, 6(3): 91-95. <http://dx.doi.org/10.1016/j.anr.2012.07.001>.
- Cowen KJ, Hubbard LJ, Hancock, DC. (2016). Concerns of nursing students beginning clinical courses: A descriptive study. *Nurse Education Today*, 43: 64-68.
- Dahlke S, O'Connor M, Hannesson T, Cheetham K. (2016). Understanding clinical nursing education: An Exploratory Study. *Nurse education in Practice*, 17: 145-152. <http://dx.doi.org/10.1016/j.nepr.2015.12.004>.
- Dearmon V, Graves RJ, Hayden S, Mulekar MS, Lawrence SM, Jones L, Farmer JE. (2013). Effectiveness of simulation-based orientation of baccalaureate nursing students preparing for their first clinical experience. *J Nurs Educ*, 52 (1); 29-38. <http://dx.doi.org/10.3928/01484834-20121212-02>.
- Felton A, Royal J. (2015). Hemşirelik uygulamaları için beceriler: Ön kayıt hemşire eğitiminde klinik becerilerin geliştirilmesi. *Uygulamada hemşire eğitimi*, 15 (1); 38-43.
- Festa LM, Baliko B, Mangiafico T, Jarosinski J. (2000). Maximizing learning outcomes by videotaping nursing students' interactions with a standardized patient. *J Psychosoc Nurs Ment Health Serv*, 38(5):37-44. <http://dx.doi.org/10.3928/0279-3695-20000501-07>.
- Gibbons SW, Adamo G, Padden D, Ricciardi R, Graziano M, Levine E, Hawkins R. (2002) Clinical evaluation in advanced practice nursing education: using standardized patients in health assessment. *J Nurs Educ*, 41 (5): 215-221. <http://dx.doi.org/10.3928/0148-4834-20020501-07>.
- Görgülü S. (2002). Hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitimleri sırasında temel hemşirelik uygulamalarını gerçekleştirme durumları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9 (1): 1-20.
- Houghton CE, Casey D, Shaw D, Murphy K. (2013). Students' experiences of implementing clinical skills in the real world of practice. *J Clin Nurs*, 22(13-14):1961-1969. <http://dx.doi.org/10.1111/jocn.12014>
- Kelly SH. (2020). The hidden curriculum: Undergraduate nursing students' perspectives of socialization and professionalism. *Nursing ethics*, 27 (5): 1250-1260.
- Kneebone R. (2005). Evaluating Clinical Simulations for Learning Procedural Skills: A Theory- Based Approach. *Acad Med*. Jun; 80 (6): 549-553, 307-313.
- Lassche M, El-Qaaydeh, S, Macintosh CI, Black M. (2013). Identifying changes in comfort and worry among pediatric nursing students following clinical rotations. *Journal of Pediatric Nursing*, 28 (1): 48-54.
- Luctkar-Flude M, Wilson- Keates B, Larocque M. (2012). Evaluating high-fidelity human simulators and standardized patients in an undergraduate nursing health assessment course. *Nurse Educ Today*, 32 (4): 448-452. <http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2011.04.011>.
- McKelvey MM. (2018). Finding meaning through Kristen Swanson's caring behaviors: a cornerstone of healing for nursing education.
- Moon H, Hyun HS. (2019). Nursing students' knowledge, attitude, self-efficacy in blended learning of cardiopulmonary resuscitation: a randomized controlled trial. *BMC medical education*, 19 (1): 1-8.
- Morgan R. (2006). Using clinical skills laboratories to promote theory-practice integration during first practice placement: an Irish perspective. *J Clin Nurs Feb*, 15(2):155-161.
- Nestel D, Kneebone R, Kidd J. (2003). Teaching and learning about skills in minor surgery. *J Clin Nurs Mar*, 12(2):291-296.

- <http://dx.doi.org/10.1046/j.1365-2702.2003.00694.x>
- Obhi HK, Hardy A, Margrett JA. (2021). Values of lifelong learners and their pursuits of happiness and whole-person wellness. *Aging & mental health*, 25 (4): 672-678.
- Omura M, Maguire J, Levett-Jones T, Stone TE. (2017). The effectiveness of assertiveness communication training programs for healthcare professionals and students: A systematic review. *International journal of nursing studies*, 76: 120-128.
- O'Shea E. (2003). Self-directed learning in nursing education: a review of the literature. *J Adv Nurs Jul*, 43 (1): 62-70. <http://dx.doi.org/10.1046/j.1365-2648.2003.02673.x>
- Öztürk D, Dinç L. (2014). Effect of web-based education on nursing students' urinary catheterization knowledge and skills. *Nurse Educ Today*, 34 (5): 802-808. <http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2013.08.007>.
- Patton MQ. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Sage Publications: Thousand Oaks.
- Reid-Seari K, Happell B, Burke KJ, Gaskin CJ. (2013). Nursing students and the supervision of medication administration. *Collegian*. 20: 109-14.
- Robinson-Smith G, Bradley PK, Meakim C. (2009). Evaluating the use of standardized patients in undergraduate psychiatric nursing experiences. *clinical simulation in nursing*, 5 (6): 203-211. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecns.2009.07.001>.
- Sandelowski M. (2000). Whatever happened to qualitative description? *Research in nursing & health*, 23 (4): 334-340.
- Shaban IA, Khater WA, Akhu-Zaheya LM. (2012). Undergraduate nursing students' stress sources and coping behaviours during their initial period of clinical training: a Jordanian perspective. *Nurse education in practice*, 12 (4): 204-209.
- Tanrıöğen A. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Tong A, Sainsbury P, Craig J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups. *International journal for quality in health care*, 19 (6): 349-357
- Tower M, Cooke M, Watson B, Buys N, Wilson K. (2015). Exploring the transition experiences of students entering into preregistration nursing degree programs with previous professional nursing qualifications: an integrative review. *Journal of Clinical Nursing*, 24 (9-10): 1174-1188.
- Von Colln-Appling C, Giuliano D. (2017). A concept analysis of critical thinking: A guide for nurse educators. *Nurse education today*, 49: 106-109.
- Yoo MS, Yoo IY. (2003). The effectiveness of Standardized Patients As a Teaching Method for Nursing Fundamentals. *J Nurs Educ*, 42(10): 444-448. <http://dx.doi.org/10.3928/0148-4834-20031001-06>.